

Wojciech Kalaga

Er(r)go

ER(R)GO. Teoria–Literatura–Kultura nr 1 (30), 5-6

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Er(r)go...,

czeska teoria literatury, a więc przede wszystkim powrót do światów możliwych. Fikcjonalność i narracja. Relacje znak—świat, znak—użytkownik a między nimi problem fikcyjności. Fikcja jako przedłużenie dziecięcych gier w dorosłości? Czy możemy uciec od naszego języka? Jeden świat, czy wiele światów? Światy totalne czy małe? Aktualizm czy posybilizm? W rezultacie konkluzja: istnienie fikcyjne nie jest jednolite, „egzystować fikcyjnie oznacza egzystować na różne sposoby, w różnych systemach i w różnych stopniach” (Doležel). A co na to Mukařovský, Szkoła Praska i Ingarden? Rzeczywistość intencjonalna i rzeczywistość transcendentalna; quasi-rzeczywistość, świat przedstawiony a kwestia odniesienia, „kontekst świata zewnętrznego” (Vodička). Rzeczywistość literacka jako znak odnoszący się do rzeczywistości realnej; ontologiczna spójność świata a prawdziwość „świata wymyślonego”. Światy (z)mieszane. *Heterocosmica*.

Z jednej strony zatem wszelkie światy kreowane i autonomia dzieła literackiego, z drugiej jednak jego normatywność i performatywność nakierowana na świat rzeczywisty. Także w służbie poprawności politycznej? A zatem rehabilitacja *mimesis* w kontekście światów możliwych. *Pseudomimesis* jako imitacja fikcji; zanurzanie fikcji w rzeczywistości; denaturalizacja fikcji. Postać jako miejsce do naśladowania – uleganie efektom fikcji. Podwójny Barthes. Czytelnik i postać jako lunatycy literatury.

Mukařovský raz jeszcze – mereologicznie i holistycznie, czyli części i stosunki, a w rezultacie struktura. Przedtem jednak Leibnitz i stosunek strukturyzowanych całości i ich części, holizm i całość Smutsa jako uogólniona struktura rzeczywistości. Struktury Mukařovskiego jako synteza myślenia mereologicznego i holistycznego z heglowskim idealizmem.

I wreszcie sprawy bardziej szczegółowe, czeskie i nie-czeskie: monolog wewnętrzny w czeskiej literaturze narracyjnej, nowe media, Internet, World Wide Web, e-mail, sms a czeski dyskurs literacki, postetniczność Ameryki i interwencyjne dyskursy postkolonializmu oraz gwałcenie Becketta.

Numer ten ukazuje się pod gościnną redakcją profesora Libora Martinka z Uniwersytetu w Oprawie i Uniwersytetu Wrocławskiego.

Wojciech Kalaga

Er(r)go...

Czech literary theory, thus a return to possible worlds. Fictionality and narration. The relations sign—world, sign—interpreter, and between them, the question of fiction. Fiction as an extension of childhood games in adulthood? Can we escape our language? One world, or many worlds? Total worlds, or small ones? Actuality or possibility? And, as a result, a conclusion: fictional existence is not uniform, “to exist fictionally, means to exist in many ways, many systems and on many levels” (Doležel). And how does Mukařovský respond to this? The Prague School? Ingarden? Intentional reality and a transcendental one; quasi-reality, the depicted world and the question of reference, “the context of the outside world” (Vodička). The literary reality as a sign referring to the real reality; ontological integrity of the world, and the reality of a “conceived world.” Mixed worlds. *Heterocosmica*.

Thus, on the one hand all the created worlds and the autonomy of the work of literature, and on the other hand, the work’s normativity and performativity aimed at the real world. In the service of political correctness as well? Thus a vindication of *mimesis* in the context of possible worlds. *Pseudomimesis* as an imitation of fiction; the submerging of fiction in reality; denaturalisation of fiction. A character as a place for imitation—submitting to the effects of fiction. Barthes doubled. The reader and the character as sleepwalkers of literature. Mukařovský once again—mereologically and holistically, thus the parts and relations, and as a result—structure. Yet first Leibnitz and the relations between structured wholes and their parts, Smuts’ holism and the whole as a generalised structure of reality. Mukařovský’s structures as a synthesis of mereological and holistic thinking with Hegelian idealism.

And finally, more particular matters, Czech and non-Czech: internal monologue in Czech narrative literature, new media, the Internet, World Wide Web, e-mail, sms, and the Czech literary discourse, post-ethnic America and the interventional discourse of post-colonialism, and raping Beckett.

The present issue is guest edited by professor Libor Martinek from the Silesian University in Opava and the University of Wrocław.

Wojciech Kalaga